

of America adhered to conservative tactics in the Polish-German question. Pay attention to the process of diplomatic and military confrontation Poland and Soviet Russia during delimitation of frontiers. The author determines the process of power Polish government in Western Ukrainian territories, analyzes the features of military expansion of Poles in Belarus and Lithuanian lands in 1919–1920.

Key words: territorial delimitation, the Paris Conference, Poland, eastern border, Eastern Galicina.

УДК 327 (73+5-12)

Інна Підберезних

СТРАТЕГІЧНІ ІНТЕРЕСИ США У ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ

У статті висвітлено особливу участь адміністрації Б. Обами у розвитку країн Південно-Східної Азії та проаналізовано і зроблено певні прогнози в напрямку розвитку регіону. Досліджено як політичні події у Південно-Східній Азії та інші проблеми можуть вплинути на зусилля США мати більш тісні зносини з цим регіоном. Приділено увагу проблемам інтеграції Азійсько-Тихоокеанського регіону і місце у них США.

Ключові слова: зовнішня політика США, Південно-Східна Азія, АСЕАН, американсько-американські відносини, Азійсько-Тихоокеанський регіон.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає у тому, що поняття "стратегічні інтереси США" набуває нового сенсу в умовах зростаючої світової нестабільності, і тому в Південно-Східній Азії (хто з надією, а хто із осторогою) вдивляються в політичні маневри американців на азійській геополітичній шахівниці. США готові взяти ініціативу на себе у цьому надзвичайно складному регіоні, і запропонувати співробітництво навіть тим країнам, котрі донедавна у Вашингтоні вважалися паріями.

Нова політика у Південно-Східній Азії (далі – ПСА) означає різку зміну підходів американської парадигми міжнародної політики в цьому регіоні. Усе це пов'язано із виникненням нових ризиків для Америки і системи західної демократії. Тому нинішня влада в США не бажає чекати до того часу, коли ці виклики здатні перерости у безпосередні загрози. Зміна парадигми зовнішньої політики в цьому регіоні стає безпосередньою відповіддю на зміни у ньому.

США, зміщуючи акценти міжнародної політики у цьому напрямку, починають переформатовувати свої пріоритети, намагаючись послабити зростаючі впливи Китаю у регіоні. З недавнього часу Азійсько-Тихоокеанський регіон (далі – АТР) знову набуває важливості для Білого дому, який, хоча і з деяким запізненням, намагається виправляти помилки попередніх адміністрацій.

З огляду на актуальність і ступінь наукової розробки теми, метою праці є дослідження проявів впливу США у країнах ПСА. З-поміж основних дослідницьких завдань виділимо наступні: визначити інтереси США в ПСА; прослідкувати роль адміністрації Барака Обами у зносинах з країнами ПСА; проаналізувати приклади взаємовідносин країн та визначити перспективи в подальшому дослідженні цієї проблеми.

Досліджувана проблема частково розглядається у працях зарубіжних [1] і вітчизняних дослідників [2], які зосереджують увагу на проблему лише в контексті комплексного аналізу загальних тенденцій розвитку міжнародних відносин в АТР, згадуючи при цьому країни ПСА. Проте можемо виокремити праці американського дослідника К. Д. Джексона, директора азійських досліджень, професора університету Джона Хопкінса, який приділяє значну увагу питанням, пов'язаним з особливою участю Барака Обами у розвитку країн ПСА. К. Д. Джексон веде діалог щодо того, як політичні події в ПСА та інші проблеми можуть вплинути на зусилля США мати більш тісні відносини з цим регіоном [3].

Окреслена нами проблема не знайшла ґрунтового висвітлення у наукових публікаціях, тому аналіз історіографії та джерельної бази дослідження дозволяє нам зробити зважений висновок про те, що сьогодні у науковій літературі відсутні праці, у яких було б розкрито стратегічні інтереси політики США щодо країн ПСА.

Важливими чинниками міжнародних відносин початку ХХІ ст. є зростання ролі ПСА в глобальній економіці й політиці, її перетворення на двигун розвитку світової економіки; прискорення регіональних інтеграційних процесів у Південно-Східній і Східній Азії; піднесення регіональної і глобальної ролі Китаю; посилення суперництва за вплив у ПСА між США, Японією і Китаєм. З огляду на нові регіональні й глобальні тенденції зазнала суттєвих змін політика США щодо країн ПСА, що формують Асоціацію країн Південно-Східної Азії (далі – АСЕАН) [4].

Одне з найбільших у світі регіональних угруповань, АСЕАН є першою багатосторонньою організацією ПСА. Країни, які входять до неї, налічують більше 500 млн населення. Географічно ПСА розташована на перетині деяких найбільш важливих світових морських шляхів. У їх числі Малаккська протока, через яку проходить значний відсоток світової торгівлі. Протоки також є важливими маршрутами для військово-морських переправ США по всьому світу, в тому числі на Близький Схід і в Південну Азію.

ПСА стала центром і базою для терористичних операцій радикальних ісламістських угруповань, в тому числі "Аль-Каїда". Хоча з середини десятиліття загроза з боку таких груп корінного населення значно скоротилася, цей регіон є ключовим джерелом і точкою передачі для багатьох світових проблем з безпеки людини, включаючи контрабанду, торгівлю наркотиками, піратством, торгівлю людьми, і поширення заразних захворювань, таких як пташиний грип [4, р. 3].

ПСА є батьківщиною Індонезії, найбільш густонаселеної мусульманської країни у світі, важливої для США своїм розміром, демократичним прикладом для інших країн з мусульманською більшістю, і своїм статусом одного з найбільших світових вуглецевих емітерів (випромінювачів, постачальників), в більшості внаслідок швидких темпів вирубки лісів. Відносини США із Малайзією, другим основним членом мусульманської спільноти АСЕАН, також мають глобальне і регіональне значення через демократичний та економічний приклад Малайзії (це країна з середнім рівнем прибутків) і через її спробу заспокоїти довготривалі конфлікти між християнськими та мусульманськими угрупованнями на півдні Філіппін. Область також включає у себе двох офіційних союзників США, у яких функціонує, хоча іноді викликає занепокоєність, демократія – Таїланд і Філіппіни, а також інший близький партнер організації безпеки для США – Сингапур. Крім того, дипломатично і стратегічно, ПСА є конкурентом за впливовістю для Китаю, США, і меншою мірою для Японії. Китай, зокрема розширив свою присутність і вплив у ПСА з початку 2000-х рр. Деякі коментатори стверджують, що в Пекіні розширення впливу Китаю ставить під загрозу американський вплив. Інші оскаржили це твердження, заявивши, що США і Китай не замкнені в ситуацію з "нульовою сумою" у ПСА, що деякі дії Китаю з 2007 р. змусили країни ПСА побоюватися дій Пекіна, та/або, що китайська дипломатія в ПСА сприймається як успішна, тому що Китай, зазвичай, віддає перевагу сфері взаємної домовленості під час вирішення питань, які складніше вирішувати. Варто відзначити ще й те, лідери ПСА прагнуть збільшити присутність США в регіоні. Дійсно, одним з чинників мотивації розширення участі США в АСЕАН у 2000-х рр. було бажання підтримати політичний статус ПСА, тому що Китай розширив свій вплив у регіоні [4, р. 5–6].

До того ж, К. Д. Джексон виділяє особливу участь Б. Обама в розвитку освіти Індонезії. Президент пообіцяв виділити 165 млн доларів США упродовж п'яти років, щоб підтримати освіту як частину "всеосяжного американсько-індонезійського партнерства". Також Б. Обама виділив 136 млн доларів США упродовж трьох років для підтримки Центру з питань зміни клімату в Індонезії. Останній вклад є вигідним, так як президент Юдхойоно, інакше відомий як президент SBY, дав обіцянку в G-20, що Індонезія зменшить викиди вуглекислого газу до 41 % до 2020 р. Як зауважував К. Д. Джексон, для того щоб було справжнє партнерство, воно має бути двостороннім. Тож Індонезія в свою чергу має залучити американців вивчати культуру і суспільство країни і фінансово підтримувати їх. Обидві сторони повинні грати в цю гру [3]. Окрім того, обидві палати Конгресу США ухвалили резолюції, які підтримують альянс США із Таїландом і закликають до мирного врегулювання політичних хвилювань.

Також в світі сприймається з "оплесками" натиск Б. Обама на КОРУС (Корея). Президент Б. Обама приємно здивований прихильністю розширення американсько-кореєських економічних відносин, оголосивши на саміті G-20 у Торонто, що він зробить новий поштовх для вирішення проблем, які зайшли в "глухий кут" схвалення Конгресу з угоди про вільну торгівлю між США і Кореєю (КОРУС) упродовж останніх трьох років [3]. США і Південна Корея підписали КОРУС 30 червня 2007 р., але американські законодавці вважають, що угода не ефективно вирішуватиме нормативно-податкову політику, яка перешкоджає імпорту авто США і що Сеул ставить бар'єри для імпорту яловичини зі США. Президент Б. Обама зазначав, що він хоче переконатися, що "все буде робитися правильно" до того як він відвідує Південну Корею у листопаді. Інсайтери інтерпретували це як наказ президента США стосовно управління торгового представника США з метою врегулювання питання щодо авто і яловичини в найближчі місяці. Не дивно, що великі бізнес-групи США вітали прихильність президента Б. Обама до щодо прогресивності стосунків з КОРУС. Національна рада зовнішньої торгівлі підкреслила, що не тільки КОРУС "найбільш комерційно важлива угода за 16 років", а що й ратифікація угоди є важливою частиною досягнення мети президента щодо подвоєння експорту та створення двох мільйонів робочих місць в США упродовж п'яти років. Торгова палата США зазначила геостратегічні наслідки своєчасного затвердження КОРУС Конгресом як заявив Т. Овербі, віце-президент палати, щодо Азії: "Вільне підприємництво

мало вирішальне значення у питанні Південної Кореї, щоб залишити сили на півострові. Зараз настав час для Конгресу і адміністрації приєднатися до цієї боротьби" [3].

Члени представників Палати і Сенату також переконали адміністрацію Б. Обама продовжувати агресивну політику, пов'язану з торгівлею Китаю, який ставить американські компанії та працівників у невигідне становище. На слуханнях комітету, член палати представників Р. Ларсен, співголова робочої групи "США-Китай", наголосив колегам, що "ряд інших питань мають більший вплив на американські робочі місця", ніж валютний курс Китаю. Він виділив для Китаю пільговий захист прав інтелектуальної власності [3].

Необхідно звернути увагу на той факт, що адміністрація президента Б. Обама почала розвертатися не лише у напрямку ASEAN (Філіппіни, Індонезія, Малайзія, Сингапур, Таїланд, Бруней, Камбоджа, Лаос, М'янма і В'єтнам), але й конкретно в бік найбільш проблемної її держави – М'янми. Так, державний секретар США Г. Клінтон відвідала цю країну і це було перша така поїздка американського держсекретаря за останні 50 років. Адміністрація Б. Обама чітко демонструє своє прагнення повернути повномасштабне залучення США до ПСА. Під час свого першого візиту до Східної Азії як держсекретаря, у лютому 2009 р., Г. Клінтон відвідала Японію, Індонезію, Південну Корею і Китай. Цей дружній жест до Індонезії, у якій Б. Обама провів дитинство, передбачав встановлення тіснішого співробітництва з цією найбільшою мусульманською країною для подальшого розширення співробітництва з ACEAN і поліпшення іміджу США в мусульманському світі. І хоча із цих держав лише Індонезія є членом ASEAN, однак це засвідчило, що вже тоді США шукали в ASEAN партнера із цілої низки питань, а саме з питання зміни клімату, економіки, торгівлі, освіти, охорони здоров'я і начебто традиційних – дипломатії і безпеки. У багатьох із цих областей у США вже існували певні програми та було налагоджено співробітництво, але адміністрація Б. Обама прагнула ще більше розширити ці зв'язки. М'янма традиційно є найменш успішною частиною ASEAN, проте США за останній час вже вдалося досягти того, що ця країна, незважаючи на все, вже розпочала деякі позитивні зміни. Зокрема, її уряд розпочав частково звільняти політичних в'язнів. І не можна виключати того, що в перспективі м'янмське керівництво визріє до справжнього діалогу з опозицією і народом [5].

На початку травня 2010 р. прем'єр-міністр Таїланду А. Ветчачива запропонував для національного примирення дорожню карту, у якій закликав проявляти повагу до монархії; проведення реформ із вирішення соціально-економічної несправедливості; формування вільних засобів масової інформації; розслідування щодо постраждалих в результаті зіткнення 10 квітня 2010 р. між силами безпеки і так званими "червоносорочниками". У той час рух опозиції став справжнім зростанням участі громадськості в політичному житті країни. Таким чином, будь-який демократичний уряд має знайти способи боротьби з опозицією. Саме цей так званий "парламент вулиці" (проурядові "жовті сорочки" і антиурядові "червоносороченці") хоч і мали меншість, але вони є радикалами і мають право бути формально у парламенті. Але це буде можливо лише через вибори [3].

Основною причиною протиріч у таїландському суспільстві була зростаюча нерівність сільського і міського населення, яке проявляло свою політичну волю. Загалом, беручи до уваги такий потужний клубок сил та інтересів, США просто не мають права, як глобальний лідер, залишити поза своєю увагою ПСА, у якій назріває потреба вирішення потенційних і вже назрілих конфліктних питань. Наприклад, суперечка навколо спірних островів є, мабуть, лише початком. Оскільки навіть ця суперечка за несприятливих умов може вибухнути регіональним, а може й глобальним військовим конфліктом. Особливо це стає небезпечним саме зараз, коли стало зрозуміло, що пророкований провідними аналітиками США і Європи економічний спад перекинувся й на Китай. Така подія віщує досить серйозні кризові зміни, котрі буквально через лічені місяці можуть призвести до соціального і політичного напруження в самому Китаї. Не варто забувати, що ті ж аналітичні центри пророкували, що за несприятливих умов це може призвести до таких кризових проєкцій, як військовий конфлікт із сусідніми країнами, так і до внутрішнього вибуху, що призведе до розпаду самого Китаю.

Усе складається так, що попри конкуренцію в глобальному та регіональному домінуванні, США, Китай та усі гравці південно-східної азійської шахівниці просто приречені на співпрацю – якщо, звісно, не бажають катастрофічних наслідків. США зробили перший крок у цьому напрямку. Щодо прогнозів, то адміністрація президента Б. Обама наполягає на тому, що двосторонній діалог є найкращим способом вирішення економічних проблем в американсько-китайських відносинах. Розкривши визначені спектри взаємовідносин США та країнами ПСА, можна зробити висновок, що перспективи дослідження цієї проблеми невичерпні. Країни ACEAN лише набирають обертів у політичному, економічному, соціальному та інших рівнях розвитку.

Отже, спостерігаючи за здійсненням політики США та її особливостями стосовно країн-союзників, можна зробити висновки, що така співробітницька діяльність далеко не кінець, а, можливо, лише початок в специфічних потягах США до допомоги країнам ПСА, тобто зможемо

спостерігати за проявами "милосердя" та "доброти" США ще досить тривалий час, так само як і за конкуренцією із Китаєм.

Список використаних джерел

1. Beeson M. The United States and East Asia: The decline of long-distance leadership? / M. Beeson // The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: <http://www.japanfocus.org/-Mark-Beeson/3240>; The Rise of China. Essays on the Future Competition / Ed. by Gary J. Schmitt. – N.Y., London: Encounter books, 2009. – 192 p.; Хилл, Кристофер Р. Восточная Азия и Тихий океан / U. S. Department of State. – Режим доступу: <http://usinfo.state.gov/journals/itps/0906/ijpr/eap.htm>; Wade, G. China and its neighbors / The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. – Режим доступу: <http://japanfocus.org/events/view/19>, etc.
2. Городня Н. Країни Східної Азії в першому десятилітті ХХІ ст.: регіональні інтеграційні ракурси та глобальні пріоритети / Н. Городня // Дослідження світової політики. – Вип. 50. – К., 2010. – С. 198–227; Шевчук О. В. Система безпеки Азійсько-Тихоокеанського регіону: фактори формування та тенденції розвитку: Монографія / О. В. Шевчук. – Миколаїв: Видавництво ЧДУ ім. П. Могили, 2010. – 197 с.; Пронь С. В. Японія-США-Росія: співробітництво та суперництво в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. 1951–2007 роки: монографія / С. В. Пронь. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 296 с.; Шевчук О. В. Китай між США і Росією: геостратегічні відносини: Монографія / О. В. Шевчук. – Миколаїв: ТОВ "Фірма "Гліон", 2008. – 448 с.
3. USAPC Washington Report with Prof. Karl D. Jackson. – 2010. – Режим доступу: <https://www.eastwestcenter.org/fileadmin/resources/washington/jackson0710.pdf>
4. CRS Report for Congress. U.S. Accession to the Association of Southeast Asian Nations' Treaty of Amity and Cooperation (TAC) / Mark E. Manyin, Michael John Garcia, Wayne M. Morrison. 2009. – 26 p.
5. Каспрук В. Америка повертається в Південно-Східну Азію / В. Каспрук // Український тиждень. – 2011. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/World/36177>
6. ASEAN Matters for America / America Matters for ASEAN / J. Corrigan, E. Coughlan, A. Forster, S. Ghimire, J. Lee, C. Morgan, A. Nguyen, N. Rajan, G. Ruch Clegg – 2014. – Режим доступу: http://www.asiamattersforamerica.org/sites/all/themes/eastwestcenter/pdfs/Asean_Matters_for_America_brochure2.pdf
7. ASEAN Matters for America / America Matters for ASEAN (2010) / J. Corrigan, E. Coughlan, A. Forster, S. Ghimire, J. Lee, C. Morgan, A. Nguyen, N. Rajan, G. Ruch Clegg – 2010. – Режим доступу: http://www.asiamattersforamerica.org/sites/all/themes/eastwestcenter/pdfs/Asean_Matters_for_America_brochure2010.pdf
8. Morrison C. E. The Asia-Pacific Cooperation Agenda: Moving from Regional Cooperation Toward Global Leadership / C. E. Morrison // Honolulu: East-West Center. – 2014. – 6 p. – Режим доступу: <http://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/api116.pdf>
9. Городня Н. Еволюція політики США в Південно-Східній Азії в постбіполярний період / Н. Городня // Проблеми міжнародних відносин. – Випуск 2. – Київ: КиМУ, 2011. – С. 89–105.

Инна Подберезных

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ИНТЕРЕСЫ США В ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ

В статье освещено особое участие администрации Б. Обамы в развитии стран Юго-Восточной Азии и сделаны определенные прогнозы в направлении развития региона. Исследовано как политические события в Юго-Восточной Азии и другие проблемы могут повлиять на усилия США иметь более тесные отношения с этим регионом. Уделено внимание проблемам интеграции в Азиатско-Тихоокеанский регион и место в них США.

Ключевые слова: внешняя политика США, Юго-Восточная Азия, АСЕАН, американо-азиатские отношения, Азиатско-Тихоокеанский регион.

Inna Pidberezhnyh

STRATEGIC INTEREST USA IN SOUTH-EAST ASIA

The article deals a special part of the Obama Administration in the development of South-East Asia and analyzed and made some projections in direction the region. Investigated as political events in South-East Asia and other problems may afford USA to have closer intercourse with the region. Attention is paid the problems of integration in Asia-Pacific region and them in the USA.

Key words: USA foreign policy, South-East Asia, ASEAN, US-Asian relationship, Asia-Pacific region.